

13. jun. 1835

AFSENDER

Martinus Rørbye

MODTAGER

Frederikke Rørbye, f. Stockfleth

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Generel kommentar:

Brev nr. 42 på Rørbyes liste over afsendte breve 1834-37.

Afsendersted:

Napoli

Modtagersted:

København

Omtalte personer:

Gottlieb Bindesbøll

Gaetano Donizetti

A. von Eickstedt

Johan Fleischer

Louise Guillaume, f. de Basseux

Leonardo Hofmeister

Christian Frederik Holm

Nicolai Abraham Holten

Jørgen Hansen Koch

A. Löwe

A. Oppermann

Frederik August Paludan

Ida Athalia Rørbye

John Rørbye

Julie Fredrikke Rørbye

Nancy Gerhardine Rørbye

Christian Frederik Schiøtt

Benjamin Schlick

Frederik Siegfried Vogt

Henriette Wulff

Peter Wulff

Omtalte værker:

Et parti i Pompeji. Casa del Poeta

Tragico

Neptuntemplet i Pæstum

Arkivplacering:

Det kgl. Bibliotek, Acc. 1996/44

TRANSSKRIFTION

Neapel, den 13de Juni 1835.

Af mit Brev til Rose dat: den 22de og 25de Mai¹ har du formodentlig hørt, kjære Moder, at jeg var kommen hertil, og at jeg var rask; jeg vilde ønske, at dette ogsaa var Tilfælde hjemme med dig og alle de kjære Sødskende og Rose; men hvad dette angaaer, svæver jeg endnu i den største Uvidenhed, der virkelig er mig høiest piinlig, da I jo før Alle have været saa gode, saa ievnlig at lade mig høre lidt fra det kjære Hjem. Siden Rose's siste Brev dat: den 3 April, som jeg i Rom modtog den 20de April, har jeg Intet hørt, hverken fra hende, eller dig. Jeg havde fult regnet paa, at jeg ved min Ankomst til Neapel vilde finde Breve til mig hos den danske charge d'affaires; men der var dengang ingen, og nu, da jeg igjen er her, er der heller ingen; at der er skreven, derom tvivler jeg intet Øjeblik, men det gjør mig ondt, at jeg allerede her saa tidlig skal have tabt Breve, og dette maae dog vist være Tilfælde, da jeg jo aldrig før har ventet over en Maaned, og nu er det jo snart 2, iil derfor med at bøde paa dette, saa at jeg igjen kan glæde mig, naar jeg hører at du kjære gode Moder, og I alle ere saa raske og tilfredse, som jeg ønsker. Dog, i Haab om at jeg snart skal vil blive befriet for denne Uvished, fortsætter jeg disse Linnier, og vil nu fortælle dig Lidt om hvor jeg i den seenere Tiid har været, og hvad jeg har seet; jeg vil søge at erindre mig Alt saa godt, som muligt, da jeg vel kan forestille mig, at det kan mere dig at høre, om det heele Liv her, saa høist forskielligt fra det, hvortil jeg tidligere var vant. – Om min Reise fra Rom til Neapel skrev jeg i Rose's Brev, liigeledes troer jeg at jeg fortalte at jeg her har gjort Bekjendtskab med to meget vakkre Mænd, nemlig den danske Konsul Hoffmeister,² og den svenske Konsul Fleischer,³ jeg kommer hos dem begge, og jeg synes godt om deres Familier. Andre har jeg endnu ikke gjort Bekjendtskab med; men jeg er rigtignok inviteret oftere til Madam Guilimoth,⁴ der saa at siige fører et Huus med den danske charge d'affaires Etatsraad de Vogt;⁵ men han er for tiden ikke her, og hendes Selskab interesserer mig ikke synderligt. Arcitect Schlick⁶ har jeg ogsaa truffet her i Neapel, og faaet hans Visitkort; men han er ikke af den Slags Folk jeg søger, omendskjøndt han her, som næsten overalt, besynderlig nok gjør Lykke. – Om Byen Neapel veed jeg ikke hvad jeg skal skrive; det er den Bye hvori jeg næst Paris finder det mest livligt, og man troer sig hensat i Frankrig, naaer man spadseerer om i Gaderne her, Neapolitanerne ere ganske anderledes muntre end Rommerne, men Alt gaaer her endnu mere ud paa Bedrag, som i Begyndelsen generer en Fremmed meget. Det er plat umulig for en Neapolitaner at forlange den rigtige Priis for hans Varer eller Tjeneste; han forlanger 3 a 4 Gange saa

meget, og man maae skambyde dem for at komme tilrette med dem, byder man dem for lidt kommer man naturligiis ikke til noget Resultat; men byder man dem omvendt blodt lidt mere, end den gjængse Priis af hvad man forlanger er, da kommer man heller ikke tilrette med dem; de mærker strax at man er Fremmed, og uviidende om Tingen, og foretrækker Intet at fortiene, da de strax have gjort Regning paa mere: træffer man derimod strax den rette Værd, da er Handelen efter lidt Sludren frem og tilbage snart sluttet. Har man med Kuske, Søfolk eller Fakiner at bestille, da maae man altid gjøre Regning paa at have lidt i Baghaanden for at lægge til ved Betalingen, thi man maae først ordentlig gjøre Accort om hvormeget de foruden Betalingen skal have i Drikkepenge, eller som de kalder det bona mano, og er dette betalt saa forlange de endnu per la boutillia, og giver man dem saaledes til at drikke for, blodt nogle Gran, da gaae de meget fornøiede bort, omendskjøndt de for deres Tieneste, ikke har faaet mere end 1/3deel af hvad de først forlangte. Dette Væsen ærgrede mig i Begyndelsen lidt; men nu veed jeg at finde mig deri, og jeg har taget det rigtige Partie; det er bestandig at beholde godt Humeur, og gjøre Løier med dem, da er man snart deres Ven, og alt gaaer saaledes bedre. Endnu Et vil jeg bemærke om Neapel førend jeg skrider videre, det er, hvad Theatret St: Carlo angaaer, som jeg nu ogsaa har seet; det er, som bekjendt, det største, der existerer, og gjør en uhyre Efect, det har 6 Rader Loger over hinanden, og Alt svarer herefter; Orkestret er ikke ilde, det er meget stærkt besat; men den Musik man giver er kun maadelig, jeg saae en Opera Sordello il Trovatore med Musique af Donicetti,⁷ og sist en Ballet il Conte Pini med •2• Musique af forskjellige Komponister; men saadant Sludder, og saadan Musique, har jeg før blodt hørt i Rom, hvor man har den samme Smag; hvad Decorationerne angaaer, da staae de langt under hvad jeg har seet i Paris, hvilket er en stoer Skam i et Land, der overalt frembyder saa mange smukke Motiver til Saadant. Men nu nok om dette for at jeg ogsaa kan have lidt Plads til at fortælle Lidt om en lille Udflugt jeg nylig har gjort for at see Mærkelighederne i Omegnen, og for bedre at orientere mig og vælge hvor jeg siden vil gaae hen. Jeg erindrer ikke om jeg yttrede noget om dette Forsæt i Rose's Brev; men jeg havde dengang her allerede truffet Bindsbøll,⁸ og hans Reiseselskab i Sicilien, og med dem er det, jeg har gjort denne Tuur; de ere alle Arcitecter, den ene en Preusser fra Magdeburg Oppermann,⁹ den anden er egentlig Godsejer i Schlesien, men befatter sig ogsaa med Arcitecturen, han hedder Eichsted,¹⁰ og er en meget smuk Mand, og den tredie er en ægte Polak fra Varskou [Louve];¹¹ jeg har ikke kunnet ønske mig noget bedre Reiseselskab, og jeg troer vi

vare gjensidig af samme Mening. Den 28de Mai¹² om Morgenen kjørte vi fra Neapel til Recina, hvorfra vi besteege Vesuv, der virkelig er et saa besværligt Arbeide, at man ikke hver Dag skulde ønske sig det; ikke fordi Bjerget egentlig er saa høit, som for den Mængde Aske der ganske bedækker Keglen af Bjerget, og uophørlig lader een glide tilbage, idet man søger at stiige op, og da man allerede er ganske træt førend man kommer saa vidt, saa vil du vel kunne forestille dig at det der bliver ti Gange værre; men er man kommen op, saa lønner det ogsaa Møien, man troer at være ved Nedgangen til Helvede; thi allevegne er man omgiven af Ild og Røg, og tager man sig ikke iagt med hvor man gaaer, kan man meget let forbrænde Fødderne, for [thi] at bevare sit Fodtøi er ganske umuligt. Jeg vil ikke indlade mig paa videre Beskrivelse af alt dette, jeg skal engang muntlig fortælle det bedre. Nedstigningen fra Bjerget gik bedre, end da vi stege op, det er i enhver Henseende det Modsatte, op glider man bestandig tilbage; ned derimod glider man vist 20 Skridt frem, idet man tager et, og Asken slutter sig om Benene til Knæet, saa at man bestandig har Skoene prop fulde, ja den gennemtrænger Strømper og Alt. Da vi igjen var kommen ned til Eremitten, omtrent Halvveien drak vi, liigesom ved Opstiigningen den noksom bekjendte Lacrymæ Christi; men denne Viin fortjener langt fra ikke dens skønne Navn, og vi vare alle meget skuffede, da mange andre italienske Viin Arter staae langt over denne, som vi alle havde forstillet os som noget ganske Overordentligt; jeg begynder ellers at faae Smag paa de italienske Viine, og var jeg ikke et saadant Kyllingehovet, vilde du maaske see mig igjen som en ægte Sviirebroder, i det minste er det vist ikke deres Skyld, med hvem jeg i disse Aar maae leve, thi alle gjøre dem megen Umage for at underviise mig; men have ikke synderligt for deres Lærdom, da Lærlingen er for indskrænkt i saadant. – Da vi vare komne ned fra Vesuv, saae vi, hvad der er udgravet af Herculanium; men dette er blodt endeel af et Amphiteater, man tør ikke fortsætte Gravningen der, da heele den nyere Bye Recina er bygget over Herculanium. Vi gik derfra om Aftenen til Torre del Anuntiate, hvor vi opsløge vores Bopæl i flere Dage, for derfra at bese Pompei, hvor man har et ganske andet Udbytte end i Herculanium; man bliver bestandig ved at grave og finde; det gaaer vel kun langsomt, da der ere faae Arbeidere; som man troer er Speculation af Reggeringen, da der saaledes bestandig bliver noget for nye Reisende, der alle iile derhen. Søndagen den 31te Mai¹³ da vi endnu vare i Torre del Annutiata, toge vi med en Baad over til Byen Castellamare der ligger overmaade smukt, og Dagen gik høiest behageligt ved at gaae omkring i Omegnen paa Bjergene; Heeden begynder rigtignok allerede stærkt at forbyde al

Spadseeren om Dagen; men naaer der blodt er Mulighed kan man ikke lade være at strøife omkring Naturen er alt for smuk og indbydende. Den 3die Juni¹⁴ kjørte vi fra Torre del Anuntiate af den deilige Vei over Nocera og Cava til Salerno, hvor vi kom om Eftermiddagen; jeg erindrede meget godt, at det var Nancy's¹⁵ Geburtsdag, og saa gjerne jeg vilde have seet hvorledes hun havde det hjemme, troer jeg dog hun vilde været mere tilfredstillet, naaer hun istedenfor at see mig hjemme, denne gang havde gjort den lille Tuur med mig der; det var ganske, som en Lystreise, den ene Udsigt smukkere end den anden, og overalt en mageløs Frugtbarhed; man har hos os derhjemme ingen Idee om hvorledes der paa en Mark kan være 3 a 4 forskellige Slags Sæd over hinanden, og dog er dette her allevegne Tilfælde: Guirlanderne af Viinløvet •3• lader det synes Festdag, og alt vilde være herligt, naaer blodt ikke Landfolkene trods alt denne Frugtbarhed alt for tydeligt viiste Spor af Armod, man bliver virkelig haard her med den Mængde Betlere; men vilde man give dem alle, blev snart Intet tilbage, det er ikke overdreven, naaer man siiger at 2/3 af dem man møder betle. – Den næste Dag¹⁶ kjørte vi videre fra Salerno til Pæstum hvor der er 3 Ruiner af Templer fra Grækernes Tiider, det var en utaaelig Heede, og hvad jeg ikke allerede var bruun, blev jeg det her udsat for Solen; Gud veed hvad Rose vilde siige naaer hun saae mig saaledes, som en Amerrikaner, med graae Hat, og ganske forbrændt, jeg er glad ved, at jeg dog kan have Tiid til at bleges lidt, førend jeg igjen fremstiller mig for hende; Pigen kunde let faae Nykker, og siige at det var imod Accorten at see saaledes ud, og jeg vilde dog være ganske uskyldig heri, og jeg tænker da ogsaa hun vilde insee dette, forudsat at hun ikke nu er mindre fornuftig og overbærende end hun alletider før har været; hils hende ret meget, kjære Moder, du er en sat Kone, og kan gjerne kysse hende fra mig, eller maaske du vilde overdrage dette til Julie¹⁷ vis hun endnu er en liige saa stor Ynder deraf som tidligere, da veed jeg at jeg havde en god Kommisionær. – Dog nu igjen til min Reise; men du maae ikke trættes ved at læse min Skrift; Blækket er slet og Varmen tørrer det ideliig i Pennen, jeg er dog ellers istand til at skrive bedre. Vi opholdt os i 2 Dage i Pæstum, det var allerede en stor Opofrelse for de gamle Mindesmærker; thi et saa slet Værtshuus har jeg endnu ikke været i, og omendskjøndt Italien overalt har Overflødighed af alle Slags Dyr, saavel krybende, som især springende, saa var dog her all for stoer Mængde deraf, man kunde virkelig ikke sove derfor om Natten, og allerede om Dagen var det heelt slem: Vi vare derfor ret glade da vi den 6te¹⁸ forlod Pæstum, og kiørte til Salerno, hvorifra vi snart efter gik med en Baad langs den yderst interessante Kyst til Amalfi, hvor vi kom om Aftenen, og havde underveis

foruden de mange smaae Byer paa Bjergene ogsaa seet hvad der hidintil var os fremmet: nemlig en Jagt efter Tuunfiskene hvortil der bruges mange Baade og Folk. Søndagen bleve vi i Amalfi, og gjorde derifra en Tuur tilfods til nogle smaae Byer, der ligge oppe imellem Bjergene,¹⁹ og hvor man endnu finder Levninger af Bygninger fra Maurernes Tiid, der her havde en Colonie, og hvor en Dronning Johanna i lang Tiid residerede; vi vendte om Aftenen tilbage dygtig trætte; men fornøiede ved at have seet de mange smukke Steder hvorpaa disse Bjerge ere saa riige, og det vil vist ikke vare ret længe, førend jeg vender tilbage til Amalfi for at tegne og male noget, thi alt behagede mig der overordentlig; det var just Maanskin i de Aftener, vi vare der, og man kunde virkelig ikke ønske sig noget yndigere Sted til at nyde dette end paa den store Altan foran vore Værelser; paa Ballustraden stode en heel Mængde med Nelliker nu just i deres fulde Flor; til venstre for os havde vi heele den Deel af Byen, der ligger paa Klippen mod Havet, og liige for os speilede Maanen sig i det rolige Hav; alt var saa hyggeligt, at man kunne ønske at blive her sin Levetiid, og kun Tanken om Hjemmet og hvem man der har kjær, er istand til at fortrænge disse Skjønheder. – Vi roede Mandag Morgen²⁰ fra Amalfi til Scariatura, der endnu ligger i Salerner Bugten, derfra stege vi over Bjerget, og det varede ikke længe førend vi fra Høiden, paa den ene Siide saae ned til Bugten, hvorfra vi nylig kom, og paa den anden heele Bugten ved Neapel hvorved ogsaa Sorent ligger. Vi bleve der den Nat og roede næste Morgen²¹ til Capri, hvor vi saae den bekjendte blaae Grotte, et Spil af Naturen, der ikke lader sig beskrive; men som har noget overmaade Smukt ved sig: paa Capri saae vi ogsaa Ruinerne af Keiser Tiber's Villa, der ligger høit oppe paa Spidsen af et af Bjergene, og liige paa Kanten, saae at man har Havet næsten liige under sine Fødder. Vi saae et Uveier trække op over Vesuv og Omegnen det regnede stærk i Baggrunden og hyppige Lyn og Torden foer ud af de mørke Skyer: vi sagde Eremitten der hurtig Farvel og kom endnu tørre til vores Logie. Den anden Morgen²² toge vi over til Ischia, saae saa meget af Øen, som Tiiden den Eftermiddag tillod os, og reiste den næste Morgen²³ over Procida, hvor vi saae her de smukke Dragter, der endnu bruges her fra Grækernes Tiid, og toge derpaa videre med vores Baad til Pozzuoli, hvorfra vi paa Esler besaa alle de Mindesmærker hvorpaa denne Egn er saa riig. Du vilde bestemt have leedt dygtigt vis du havde seet vores Rytterie den Dag, den ene var mere original end den anden; men alle morede vi os ypperligt; en af de Mærkeligheder vi saae, kan jeg ikke undlade fremfor de andre at omtale, det er nemlig Nero's Dampbade, der nu iøvrigt næsten ere ruinerede; men den virkelige Dampanstalt, der her er vulkanisk existerer endnu: man

kommer ind i en Hvælving i Bjerget, hvortil der støder flere Værelser, her maae man tage det meste af sit Tøi af, og stiger nu med Fakler i Haanden gjennem en lav og uhyre lang Gang udhugget i Klippen altiid dybere ned. Det kogende Vand drypper ned af Stenen, og Heeden stiger immer høiere indtil Vandet heelt nede er kaagende eller 67 Grader, og den øvrige Temperatur er 45 Grader; og her skal man endnu trække Veiret; jeg troede til Slutningen ikke mere at kunde holde det ud; men skreg til Ciceronen at jeg maatte vende om da jeg ellers blev qualst; men da vare vi til min Lykke ogsaa komne saa dybt som vi kunde, og et Æg, som han holdt i Haanden var kogt, og allevegne sprudlede Vandet som i en Kjedel paa Ilden, og af os løb det strømmeviis ned, og vore Been Klæder, der var det eneste, vi havde beholdt paa, vare gjennemvaade da vi igjen kom op, og omend Dagen før havde forekommet os varm, var nu alt os som ganske koldt; jeg vil aldriig kunne glemme denne Heede, som jeg aldriig havde troet det mulig at udholde. Vi kom siden efter at have seet den cumeiske Sibillas Grotte til Averner Søen, og der styrkede vi os igjen ved at drikke den allerede af de Gamle saa høit priiste Falerner Viin, som rigtignok er udmærket, og langt overgaaer Lacrymæ Christi. – Solfatara, Hundegrotten, og alt det øv- •2• rige som man ogsaa her seer, vil jeg ikke omtale, da jeg ingen Plads mere har. Den 12te Juni²⁴ kom vi igjen tilbage til Neapel, havde seet meget, og moret os godt, men Tiden var for kort til at kunne tegne noget betydeligt; men som nu først ret skal gaae for sig; jeg fik imidlertid et Studie i Pæstum²⁵ og et i Pompei,²⁶ der nu dog morer mig, og som engang kan give dig en Idee om hvorledes det der seer ud. – Om ikke med den samme Post som dette, vil der næste Gang komme et lille Brev fra mig til Justitsraad Holm,²⁷ som har været saa god at love mig at besørge mig Penge tilsendt fra Etatsraad Holten;²⁸ vil du beede John at han minder ham derom, og at de sender mig med dobbelte Vexler, da jeg frygter at en enkelt let kan tabes. Ligeledes vil John²⁹ maaske sørge for at Leutenant Wulff³⁰ faaer 10 Scud: som jeg fik af ham, da jeg reiste fra Rom til Neapel; men herifra skal drages 2 Scud: 3 Gr: som jeg i Neapel har udlagt for Palludan,³¹ og som han skal betale Wulff, saa at denne blodt af mig endnu har 8 Scud: tilgode; og at udregne dette kan Wulff og Palludan best efter Konosementet. •1• Pengene til Wulff vil maaske enten Holm faae hos Konferensraad Holten, eller maaske at Kammerraad Schiøtt³² vil give dem, jeg ved ikke hvad der vil blive det beste, men sørg endelig for at han faaer dem, og tak ham og hans Søster,³³ vis de komme op til dig meget for deres Artighed mod mig i Rom, det lille Dyr seer gjerne, at man viiser hende lidt Opmærksomhed, og begge have da virkelig ogsaa fortient det af mig; beed dem ogsaa at hilse Etatsrad Koch³⁴ ret meget. – Og nu nok

om fremmede Mennesker kjære Moder, jeg tænker ogsaa helst paa Eder alle hjemme; hvergang jeg seer det lille Mærke, der i min Bog betyder en Geburtsdag, ønsker [jeg] især ivrig at være hos dig, og det seer jeg nu snart igjen er Tilfælde, da Athalias³⁵ og Julie's³⁶ Geburtsdage nærmer sig; gratuler dem fra mig; Athalia's vil vel allerede være forbi naaer du faaer dette Brev, og jeg vil ønske hun har været vel. Skriv mig snart lidt herom, jeg længes uhyre derefter. Min Adresse er, som jeg allerede flere Gange før har skrevet, til den danske charge d'affaires de Vogt, naaer det skrives rigtigt, kan jeg ikke begribe hvorledes mine Breve kan gaae feil; gid det maae blive bedre i Fremtiden, saa at jeg kan være rolig her. Du har blodt mig hjemme at tænke paa kjære Moder, som saa langt fraværende, men jeg har dig kjære beste Moder, Rose og alle Søskende, hvoraf io enhver ligger mig saa nær. Og lev nu vel hils Alle, og skriv mig ret snart til, da vil du ret glæde din hengivne Søn
Martinus.

Om et Par Dage reiser jeg over til Procida, hvor der den 24de er en Fest, som for de smukke Kostumer skal være meget smuk at see, og jeg tænker da ogsaa at kunne tegne noget der; og naaer jeg saa kommer igjen tænker jeg da vist at finde Brev. Siden tager jeg til Sorent etc: og lader da mine Breve hente i Neapel

¹ Brevet er nr. 41 på Rørbyes liste over afsendte breve 1834-37, men er ikke bevaret.

² Leonardo Hofmeister.

³ Johan Fleischer.

⁴ Louise Guillaumo, f. de Basseux.

⁵ Frederik Siegfried Vogt.

⁶ Benjamin Schlick.

⁷ Gaetano Donizetti.

⁸ Gottlieb Bindsbøll.

⁹ A. Oppermann.

¹⁰ A. von Eickstedt.

¹¹ A. Löwe.

¹² Se dagbogen samme dato.

¹³ Se dagbogen samme dato.

¹⁴ Se dagbogen samme dato.

¹⁵ Nancy Gerhardine Rørbye.

¹⁶ Se dagbogen 4. juni 1835.

¹⁷ Julie Fredrikke Rørbye.

¹⁸ Se dagbogen 6. juni 1835.

¹⁹ Se dagbogen 7. juni 1835.

²⁰ Se dagbogen 8. juni 1835.

²¹ Se dagbogen 9. juni 1835.

²² Se dagbogen 10. juni 1835.

²³ Se dagbogen 11. juni 1835.

²⁴ Se dagbogen samme dato.

²⁵ Neptuntemplet i Pæstum.

²⁶ Et parti i Pompeji. Casa del Poeta Tragico.

²⁷ Christian Frederik Holm.

²⁸ Nicolai Abraham Holten.

²⁹ John Rørbye.

³⁰ Peter Wulff.

³¹ Frederik August Paludan.

³² Christian Frederik Schiøtt.

³³ Peter Wulff og dennes søster, Henriette Wulff.

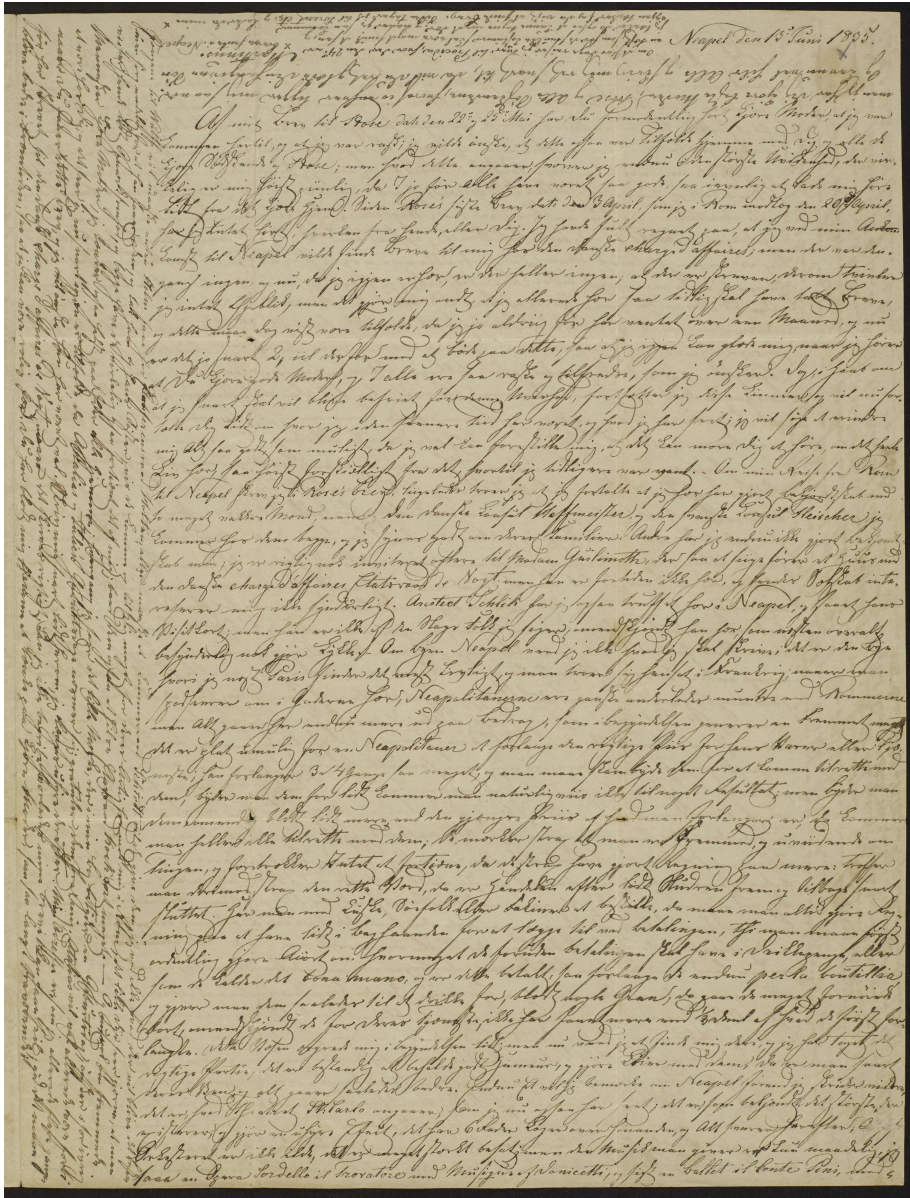
³⁴ Jørgen Hansen Koch.

³⁵ Ida Athalia Rørbye.

³⁶ Julie Fredrikke Rørbye.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

